

ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА ГОСПОДАРСЬКО-КОРИСНИХ ОЗНАК ДОЧОК БУГАЇВ-ПЛІДНИКІВ

Омелькович С. П., к.с.-г.н., Кобернюк В. В., асистент

В поліській зоні України створено поліський тип української чорно-рябої молочної породи. В умовах великомасштабної селекції створення високопродуктивних стад і порід молочної худоби здійснюється шляхом використання бугаїв-поліпшувачів.

Метою досліджень є вивчення господарсько-корисних та біологічних ознак потомства бугаїв-плідників та їх відповідність параметрам тварин бажаного молочного типу.

Матеріалом досліджень слугувала інформація про племінне і продуктивне використання дочок 5-ти бугаїв-плідників (Кондона, Ділайта, Латурі, Клена та Вірного), які закінчили першу лактацію.

Господарсько-корисні ознаки дочок бугаїв порівнювали з отриманими нами параметрами найпродуктивніших тварин бажаного молочного типу.

Первинні дані опрацьовували методом варіаційної статистики з використанням комп'ютерної програми Microsoft Excel.

Бугаї-плідники, які використовуються в господарстві, далеко не рівноцінні за генетичним потенціалом. Тому виявлення і використання кращих за комплексною оцінкою дочок є першочерговим завданням.

Це підтверджено нашими дослідженнями. Так, жива маса дочок оцінених нами бугаїв-плідників коливається від 476,1 до 510 кг, висота в холці в межах 123,3–129,3 см, обхват грудей – 193,9–201,7, коса довжина тулуба – 145,7–148,5, габаритні розміри – 465,0–479,1 см при високодостовірній різниці ($P < 0,01 - 0,001$). Найкрупнішими є дочки бугая Ділайта, найменшими – Вірного. Якщо у корів першого бугая-плідника жива маса і габаритні розміри тіла склали відповідно 510 кг і 479,1 см, то другої – 476,1 і 465 відповідно. Дочки інших бугаїв за масо-метричними показниками тіла займають, в основному, проміжне положення між зазначеними двома.

Спостерігаються певні відмінності між жіночими нащадками бугаїв-плідників за індексами будови тіла та спеціальними екстер'єрно-конституційними індексами. Найбільшим екстер'єрно-конституційним індексом та масо-метричним коефіцієнтом характеризуються дочки плідника Ділайта, довгоногості, ейрисомії-лептосомії – Кондона, формату – Вірного, компактності – Латурі. Жіночі нащадки бугая Вірного мають найменші індекси довгоногості, компактності, екстер'єрно-конституційний та масо-метричний коефіцієнт, Латурі – формату та ейрисомії-лептосомії. Достовірна різниця між дочками окремих бугаїв-плідників за промірами тулуба та індексами свідчить про те, що їх екстер'єрно-конституційний тип обумовлюється в значній мірі їх генотипом.

Найвищими показниками молочної продуктивності та найкращими морфо-функціональними властивостями вим'я характеризуються корови-первістки трьох голштинських бугаїв – Кондона, Ділайта і Латурі.

Надій за 305 днів лактації у дочок цих бугаїв коливався в межах 5288–5325 кг, продукція молочного жиру – 206,7–207,9 кг, білка – 162,7–164,7 кг, обхват вим'я – 125,2–127,7 см, його умовний об'єм – 16,1–17,2 л, швидкість молоковіддачі – 1,41–1,63 кг/хв. У більшості випадків різниця за цими показниками у порівнянні з дочками гірших бугаїв-плідників (Клена, Вірного) статистично достовірна.

Кращими за відтворною здатністю виявилися дочки Ділайта, Вірного і Латурі. Узагальнений показник – коефіцієнт відтворної здатності у дочок цих бугаїв склав відповідно 0,91–0,92 проти 0,85–0,87 решти плідників.

Для порівняння потомства окремих бугаїв-плідників з параметрами тварин бажаного молочного типу нами відібрано 111 кращих корів-первісток за комплексним показником – продукцією молочного жиру і білка. Так надій за 305 днів лактації у них складає в середньому 6085 кг молока, 427,2 кг сумарна продукція молочного жиру і білка при відносній молочності 1192 кг. За 30 врахованими ознаками узагальнений критерій достовірності різниці за Стьюдентом коливався у нащадків бугаїв від 1,65 до 3,60. Найкраще відповідають параметрам тварин бажаного молочного типу нащадки тих бугаїв, у котрих найменші показники критерію. За узагальненими даними найбільша подібність з тваринами бажаного молочного типу спостерігається у дочок голштинських плідників Кондона ($t_d=1,65$), Латурі (1,78) і Ділайта (1,87), найменша – плідників вітчизняної селекції Клена і Вірного. Тобто, використання в господарстві тварин перших трьох бугаїв-плідників сприятиме збільшенню в стаді чисельності корів, котрі є найбажанішими як за молочною продуктивністю (надій дочок зазначених бугаїв – 5288–5325), так і за придатністю до машинного доїння (обхват вим'я – 125,2–127,7, його умовний об'єм – 16,1–17,2 л).

Висновок. Отже, дочки-первістки української чорно-рябої молочної породи різних бугаїв-плідників відрізняються між собою за господарсько-корисними ознаками. Найвищими показниками молочної продуктивності та найпридатнішими до машинного доїння є дочки трьох голштинських бугаїв-плідників – Кондона, Ділайта і Латурі. У більшості випадків вони достовірно переважали дочок інших бугаїв (Кондона і Вірного). Узагальнений критерій достовірності Стьюдента між показниками дочок бугаїв та параметрами корів бажаного типу складає 1,60–3,60. Це свідчить про необхідність перевірки бугаїв за якістю нащадків у конкретних умовах їх вирощування і використання їх нащадків.